

Makt som en normativ føring eller som et middel i en samskappingsprosess?

En kvalitativ studie av hvordan terapeuter i familievern og barnevernsarbeidere i barneverntjenesten forstår og håndterer endring i familier

Power as a normative guidance or as co-production of knowledge?

A qualitative study of how therapists in family counselling services and child welfare workers in child welfare services understand and facilitate change in families

Ellen Syrstad

Førsteamanuensis, Fakultet for sosialvitenskap, VID vitenskapelige høyskole, Oslo
ellen.syrstad@vid.no

Cecilie Sudland

Førsteamanuensis, Fakultet for sosialvitenskap, VID vitenskapelige høyskole, Oslo
cecilie.sudland@vid.no

Sammendrag

Hvordan familievern og barnevern forstår sin profesjonelle rolle i forhold til den andre institusjonens rolle, har betydning for familier som mottar hjelp fra begge institusjonene. Med utgangspunkt i to ulike studier undersøker vi hvordan terapeuter fra familievern og barnevernsarbeidere fra barneverntjenesten forstår endring når foreldre har erfart omsorgsovertakelse, og når skilte foreldre har langvarige konflikter. Disse sakene er komplekse fordi foreldre trenger tett oppfølging fra begge institusjonene. Analytisk drar vi veksler på begrepene makt og institusjonelle logikker for å forstå ulikheten mellom de to institusjonene: Familieterapeutene ser makt som et hinder for endring, mens barnevernsarbeiderne ser makt som et middel til å endre. Artikkelen konkluderer med at ingen av de to logikkene er mer riktig enn den andre, men at de bør løftes frem for bedre å forstå hvordan de to institusjonene kan bidra med støtte og hjelp for disse familiene.

Nøkkelord

makt, barnevern, familievern, høykonfliktsaker, omsorgsovertakelser, endringsarbeid

Abstract

The ways in which family counselling services (FCS) and child protection services (CPS) understand their professional role in relation to the other institution's role has significance for families who receive help from both institutions. Based on two different studies, we explore how therapists and CPS caseworkers understand the process of change when parents have experienced child removal and when divorced parents have prolonged custody disputes. These cases are complex because the parents need extensive support from both institutions. Analytically, we draw on the concepts of power and institutional logics to understand the differences between the two institutions: family therapists tend to see power as an obstacle to change, while the CPS caseworkers seem to find power as vital to change. The article concludes that neither of the two logics is more correct than the other, but that they should be emphasized to understand how the institutions can help to better facilitate support for these families.

Keywords

power, child welfare services, family counselling services, high-conflict cases, out-of-home placements, social changes

Innledning

Samarbeid mellom barnevernet og familievernnet har vært et ønske og et krav fra politiske styresmakter over tid (NOU 2019: 20). Opprettelsen av Barne-, ungdoms- og familieetaten (Bufetat) i 2004, da de to institusjonene ble satt under samme etat, var et ledd for å øke samarbeidet og koordinere kryssende og overlappende arbeidsoppgaver mellom de to institusjonene (Kummen, 2016). To ansvarsområder familievernnet og barnevernet deler, og hvor denne delingen er uklar, er når foreldre har blitt fratatt omsorgen for sine barn, og der det er alvorlige konflikter mellom foreldre etter samlivsbrudd (NOU 2019: 20). Ansvarsområdene kjennetegnes ofte av høyt konfliktnivå enten innad mellom foreldrene eller mellom foreldrene og barnevernet. Disse sakene kan være faglig krevende for barnevernet og familievernnet å arbeide med. Oppfølgingen av foreldre som har blitt fratatt omsorgen for sine barn, faller inn under barnevernets ansvarsområde, men i 2015 fikk familievernnet i oppgave å utvikle et tilbud til denne foreldregruppen. Å hjelpe foreldre med alvorlige konflikter der barn er involvert, har tradisjonelt vært familievernets ansvarsfelt, men har i økende grad blitt en oppgave for barnevernet (BLD, 2013).

Dette er altså to statlige satsingsområder som verken barnevernet eller familievernnet kan løse alene, fordi familiens problemer gjerne er komplekse, og de har behov for ulike kompetanse. Innenfor familievernnet er det opprettet spisskompetansemiljøer etter en modell fra barnevernet for å øke kompetansen til familievernnet på begge disse områdene, mens det innenfor barnevernet er vektlagt fra myndighetenes side at alvorlige foreldrekonflikter er skadelige for barn, og dermed et anliggende for barnevernet (BLD, 2013). Samtidig er det få føringer fra myndighetene om hvordan arbeidet mellom de to institusjonene kan koordineres og utføres i praksis når det gjelder disse to områdene.

I denne artikkelen utforsker vi hvordan terapeuter i familievernnet og barnevernsarbeidere forstår sin rolle i lys av deres forståelse av den andre institusjonens rolle, og hvordan deres forståelser kan ha betydning for endringsarbeidet med familier som trenger hjelp fra begge disse institusjonene. Artikkelen empiri er hentet fra to doktorgradsstudier. Den ene studien omhandler familievernets oppfølging av foreldre etter omsorgsovertakelse, mens den andre handler om barnevernets håndtering av alvorlige foreldrekonflikter. Begge studiene beskriver et krevende samarbeid mellom familievernnet og barnevernet, der rollene og ansvarsavklaringen var uklar.

Bakgrunn

Til tross for at samarbeid mellom familievernnet og barnevernet har vært et satsingsområde de senere årene, har få studier utforsket familieterapeuters og barnevernsarbeideres egen rolle i lys av deres forståelse av den andre tjenesten. En nylig publisert studie av Samsonsen et al. (2023) viser at samarbeidet mellom barnevernet og familievernnet i saker der foreldre har store konflikter omkring barnet, er tilfeldig og preget av uklarhet og manglende kunnskap om hverandres roller og mandat. Den får også frem at profesjonsutøverne følger ulike logikker, og at dette påvirker tiltakene og måten de tilnærmer seg familiene på.

Andre studier har også belyst hvordan velferdsinstitusjoners oppgaver og tjenestelogikker påvirker profesjonsutøvernes forståelser av egen hjelperrolle og tilnærming til familier. I en studie av Bakketeig og kollegaer (2019), som har undersøkt samarbeidet mellom barnevernet, familievernnet, barnehusene og krisesentrene om vold og overgrep, fant de at hjelpe- og kontrolltiltak ble infiltrert i hverandre slik at institusjonelle skiller og profesjonelle identiteter ble utfordret. Deres studie viste at tjenestene nærmet seg hverandre, og at forholdet mellom hjelp og kontroll ble uklart ved at tjenester som tidligere hadde hatt et omsorgsman-

dat, ble mer kontrollorienterte. De fant også at barnevernets og politiets kontrollfunksjon ble brukt av de andre hjelpetjenestene som «ris bak speilet» for å få familier til å innse alvoret i situasjonen. Noe av det samme fant Fjeld et al. (2020) i en studie av barnevernets arbeid, som viste at barnevernsarbeidere jobbet for lenge med endringsarbeid i alvorlige omsorgs-sviktssaker før de grep inn med bruk av tvang.

Oterholm (2018) utforsket samarbeidet mellom barnevernet og Nav i oppfølgingen av ungdom i ettervernet og pekte i likhet med Bakketeig et al. (2019) på at ulike tjenestelogikker fikk betydning for de profesjonelles rolleforståelse og opplevelse av eget handlingsrom. Hun fant at barnevernet var styrt av en omsorgslogikk som vektla langvarige relasjoner som liknet foreldres omsorgsutøvelse, mens Nav ble styrt av en velferdsstatslogikk som tok ansvar for ungdommer som falt utenfor samfunnet, og som ikke fikk hjelp andre steder. De ulike logikkene gjorde at ansatte i barnevernet og Nav hadde ulik forståelse av deres måter å arbeide med ungdommene på, og dette vanskeliggjorde samarbeidet.

I en studie av Hennem (2011), der referater fra barnevernets samtaler med foreldre fra en annen etnisk bakgrunn ble analysert, fant hun at barnevernsarbeiderne brukte samtalene som verktøy for å sosialisere foreldrene inn i den *riktige* foreldrerollen, knyttet til hva som var forventninger til foreldreskapet i Norge. Hennems studie sammenfaller med Terum og Jessens (2015) spørreundersøkelse av Nav-ansatte. De fant at de ansattes tilnærminger var preget av paternalisme, mangel på brukerinvolvering og forsøk på å overtale brukerne til å endre syn i tråd med tjenestens mål.

Kunnskapsoppsummeringen viser at velferdsinstitusjonenes samfunnsmandat har stor betydning for hvordan profesjonelle oppfatter sin rolle, deres faglige tilnærming til familier og grensen til andre velferdsinstitusjoner. I denne artikkelen vil vi koble sammen perspektivet til både familierapeuter og barnevernsarbeidere og se hvordan deres logikker kan ses i sammenheng med deres syn på og praktisering av endringsarbeid. Vi har stilt følgende forskningsspørsmål: *Hvordan forstår familierapeuter og barnevernsarbeidere sin profesjonelle rolle i lys av den andre institusjonens rolle, og hvilken betydning får deres rolleforståelse for endringsarbeid med foreldre som trenger hjelp fra begge institusjonene?*

Når familievernet og barnevernet inntar hverandres områder

Barnevernet er forpliktet til å følge opp foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn (jf. barnevernloven § 8-1). Denne oppfølgingen har imidlertid vist seg å være mangelfull (Syrstad, 2020), noe barnevernet har fått kritikk for av Forente Nasjoner (FN) og Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD). Dette kan forklares med at foreldrene ikke ønsker hjelp fra en instans som har overtatt omsorgen for barna deres, og at barnevernet strever med å balansere rollen mellom hjelper og kontrollør (Syrstad, 2020). Av den grunn ble det i NOU 2012: 5 foreslått at familievernet burde få en sentral rolle i oppfølgingen av foreldrene, og i 2015 etablerte tjenesten et spisskompetansemiljø som lanserte en faglig veileder for oppfølgingen av denne gruppen foreldre (Bufdir, 2017). I veilederen fremheves det at barnevernet fortsatt har det formelle ansvaret for oppfølgingen. Familievernet er et gratis, frivillig og landsdekkende lavterskeltilbud til alle familier som strever med relasjonelle utfordringer i og utenfor familien (Kummen, 2015). Familievernet har ikke ansvar verken for beslutninger om foreldrenes omsorgssituasjon eller at oppfølgingen gjennomføres, men de er pålagt å etablere et tilbud til foreldrene (Bufdir, 2017). Dette kan enten være et gruppetilbud for flere foreldre, eller det kan være et individuelt opplegg. Hyppigheten og lengden på tilbudet varierer, og det er ikke noen bestemte føringer for samarbeid med barnevernet.

Det er ikke presisert at endringsarbeid skal skje, eller hvordan dette skal skje; det som er

presisert, er at terapeutene skal hjelpe foreldrene til å godta sin rolle som samværsforelder og bearbeide sorg etter tapet av sine barn (Bufdir, 2017). På mange måter kan det i seg selv være en form for endring. Endring trenger ikke nødvendigvis å innebære at foreldrene endrer egne foreldreferdigheter, men det kan innebære at de for eksempel endrer innstilling til barnevernet og andre relasjoner rundt seg samt synet på sin egen rolle. Familievernets faglige tilnærming er i stor grad inspirert av et sosialkonstruksjonistisk perspektiv. Et slikt perspektiv innebærer at virkeligheten er noe som kan forstås og fortolkes ulikt, slik at sannheter og *riktige* veier til målet tones ned (Gergen, 2015). I praksis betyr dette at terapeutene i familievernet inntar en rolle som ikke-ekspert, og at familiene selv blir ansett som eksperter på sitt eget liv (NOU 2019: 20). Terapeutens bidrag i endringsprosessen er å stille spørsmål slik at klienten selv kan reflektere over sitt eget liv. Dette innebærer at familieterapeutens faglige autoritet er tonet ned ved at de overlater ekspertrollen til familiene selv (jf. Anderson & Goolishian, 1992). På denne måten vil endring være noe familien selv initierer og gjør, og ikke noe terapeuten pålegger dem å gjøre.

Når det gjelder konflikter mellom foreldre etter samlivsbrudd, kan barnevernet sette inn ulike hjelpetiltak etter barnevernsloven § 3-1 for å bistå familiene. Hjelpetiltakene skal rettes mot barnets omsorgssituasjon og ta utgangspunkt i barnets behov. Her må barnevernet i samarbeid med foreldrene finne råd- og veiledningstiltak som kan tilpasses familiens utfordringer og endringsmål. Det kan være å styrke relasjonene mellom barnet og foreldrene, dempe konflikten eller hjelpe foreldrene å rette oppmerksomheten mot barnets behov og hvordan konflikten kan skade barnet (BLD, 2013). Barnevernet kan i tillegg henwise foreldrene til familievernet for å få råd og veiledning om foreldresamarbeid og sette inn tiltak for å lette konfliktene (BLD, 2013). Et viktig prinsipp for alt endringsarbeid er at foreldrene skal involveres gjennom dialog, medvirkning og ressursmobilisering, og at de gis støtte til å jobbe med sine mål (Barth et al., 2001).

Barnevernet kan imidlertid ikke utarbeide avtaler mellom foreldrene eller ta avgjørelser om hvor barnet skal bo, og hvor mye samvær det skal ha med foreldrene så lenge foreldrene har omsorgsretten for barnet. Det er familievernet gjennom mekling som kan hjelpe foreldrene med å komme frem til en avtale om barnet. Familievernets rolle er å opptre som en nøytral tredjepart, og siden avgjørelsen om foreldreansvar, barnets bosted og samvær ligger hos foreldrene, kan heller ikke familievernet ta avgjørelser eller omgjøre foreldrenes avtaler (NOU 2019: 20). Selv om myndighetene har lagt føringer for et tettere samarbeid mellom barnevernet og familievernet, er ikke barnevernet forpliktet til å samarbeide med familievernet, men barnevernsarbeiderne kan henwise foreldre dit for veiledning om foreldresamarbeid (BLD, 2013; NOU 2016: 16).

Når barnevernet vurderer at foreldres konflikter skader barnet, at det er alvorlige mangler ved barnets omsorgssituasjon, eller dersom det er andre forhold som kan påføre barnet skade, kan barnevernet benytte tvangstiltak slik som å flytte barnet ut av hjemmet eller pålegge foreldre hjelpetiltak etter barnevernsloven §§ 5-1 og 3-4. Dette er en stor inngripen i familiers liv, og barnevernet skal ha en høy terskel for å anvende tvang. Barnevernet er en garantist for at alle barn sikres god omsorg, trygghet og utviklingsmuligheter, og har med andre ord et mer normativt mandat enn familievernet, der de skal kontrollere og sørge for at barn i familier med alvorlige foreldrekonflikter lever under gode nok omsorgsbetingelser.

Det finnes ulike definisjoner av veiledning, noe som gjør at veiledningsformen kan bli uklar for både familievernet og barnevernet. I denne artikkelen forstås veiledning som en pedagogisk og relasjonell prosess som har som mål å styrke foreldres mestringskompetanse gjennom medvirkning, læring, vekst og utvikling. Ansvar for veiledningsprosessen er delt mellom den som gir og den som mottar veiledning, og det er et ideal at foreldres erfa-

ringer og livskunnskap skal sidestilles med profesjonelles fagkunnskap (Høiby & Ranger, 2019; Tveiten, 2019). Definisjonen sier imidlertid ingenting om hvordan veiledningen skal eller bør utføres, eller hvem som har ansvar for at en eventuell endring i familiene skal skje, i den grad noen kan pålegges et slikt ansvar.

Teoretisk rammeverk

Siden familievernet og barnevernet representerer ulike velferdsinstitusjoner, har vi brukt teori om institusjonelle logikker for å fortolke de profesjonelles rolleforståelser og faglige tilnærminger til foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn, og foreldre som er i høykonflikt. Denne teorien bygger på en forståelse om at institusjonelle ordninger i samfunnet, slik som barnevernet og familievernet, har ulike logikker. Slike logikker er konstruert av samfunnet og bærer med seg historiske mønstre som skaper ulike handlingsrom for profesjonsutøverne (Thornton et al., 2012). Institusjonens rutiner og strukturelle måte å organisere arbeidet på er altså bærer av gitte forestillinger om institusjonens oppdrag og mening, både på individ-, organisasjons- og institusjonsnivå (Oterholm, 2018). Logikkene er likevel ikke deterministiske; de påvirker profesjonsutøvernes tenkning og handlinger samtidig som deres måter å handle på påvirker logikkene. Overført til familievernet og barnevernet er det samspillet mellom profesjonsutøvere, organisasjoner og de institusjonelle logikkene som får betydning for hvordan handlinger utspiller seg i praksis. For å forstå hvordan institusjonelle logikker styrer terapeutenes og barnevernsarbeidernes forståelser rundt sin egen og den andres hjelperrolle og ansvarsfelt, er det viktig å forstå hvordan de tilnærmer seg endring, og hvordan dette kommer til uttrykk i veilednings- og endringsarbeidet.

Barnevernet har en beslutningsmyndighet eller maktform der de, i motsetning til familierapeutene, med Webers (2010, s. 51) ord «kan sette sin egen vilje gjennom selv om den andre gjør motstand». Samtidig er barnevernsarbeidernes maktutøvelse, på lik linje med familievernet, preget av den moderne statlige maktutøvelsen der de regulerer og skaper orden i samfunnet ved å ta i bruk indirekte og tilslørte maktformer slik som råd og veiledning til foreldre (Foucault, 1988). Familievernet kan med andre ord ikke pålegge familier noe, men de kan veilede og gi råd og er med dette i en annen maktposisjon enn barnevernet. Når det gjelder veiledning, skal både barnevernet og familievernet bruke sin posisjon for å legge til rette for endring på en bestemt måte. Denne maktformen er ofte mer usynlig enn den åpenbare maktformen barnevernet i ytterste grad benytter. Likevel er den viktig. Dette viser hvordan familievernet og barnevernet støtter seg til ulike institusjonelle logikker, som tilbyr ulike måter for familierapeutene og barnevernsarbeiderne å fortolke situasjoner på, noe som igjen påvirker hva de blir opptatt av i arbeidet med å veilede foreldre (jf. Thornton et al., 2012).

Metode

Empirien som ligger til grunn for artikkelens analyser, er hentet fra våre to doktorgradsstudier (Sudland, 2023; Syrstad, 2020). Begge de to studiene har et kvalitativt design og bygger på en kombinasjon av fokusgruppeintervjuer og individuelle intervjuer. Fokusgruppeintervjuer er spesielt egnet for at deltakerne kan dele og sammenlikne erfaringer. De åpner for et mangfold av synspunkter og får frem det deltakerne er enige og uenige om. De individuelle intervjuene supplerer fokusgruppene ved at de gir deltakerne mulighet for å snakke mer i dybden om sine erfaringer (Stewart & Shamsidi, 2017). Begge intervjuformene kan betegnes som en aktiv intervjutilnærming der målet er å fange deltakernes ulike erfaringer (Kvale

& Brinkmann, 2015). De to studiene er godkjent av Kunnskapssektorens tjenesteleverandør (SIKT). Deltakerne i begge studiene deltok frivillig, og de fikk beskjed om at det var mulig å trekke seg underveis. Vi vil beskrive de to studiene mer inngående.

Delstudie en:

I den første delstudien ble syv terapeuter fra familievernnet som alle hadde fulgt opp foreldre i etterkant av en omsorgsovertakelse, intervjuet i to fokusgrupper og individuelt. Av de syv deltakerne var to menn og fem damer. Intervjuperioden foregikk i perioden juni til desember 2016. En semistrukturert intervjuguide ble fulgt, der nye temaer som ble reist, kunne følges på neste intervju (Stewart & Shamsidi, 2017). På denne måten ble temaer utviklet i samspill med deltakerne underveis, og vi valgte også i fellesskap ut temaer vi ønsket å gå mer i dybden av. Spørsmål som var utformet i den opprinnelige intervjuguiden, var knyttet til terapeutenes erfaringer og utfordringer med å følge opp foreldre i etterkant av en omsorgsovertakelse, og det empiriske materialet bestod av flere dilemmaer terapeutene beskrev i sitt arbeid med foreldrene. Temaer som ble utdypet underveis, var blant annet knyttet til deres samarbeid med barnevernet. Et sosialkonstruksjonistisk rammeverk lå til grunn for fortolkningen av det empiriske materialet (jf. Gergen, 2015).

Delstudie to:

I den andre delstudien deltok 31 barnevernsansatte fra tilfeldig utvalgte barnevernstjenester i østlandsområdet. Studien hadde et eksplorativt design og utforsket ved hjelp av en semistrukturert intervjuguide deltakernes forståelser av barnevernets rolle og mandat i tilknytning til foreldrekonfliktsaker og barnevernets rolle i forhold til instanser som barnevernet samarbeider med. Det ble foretatt til sammen seks individuelle intervjuer og seks fokusgruppeintervjuer i løpet av 2017. Deltakerne besto av tre menn og resten kvinner, og de fleste hadde flere års erfaring fra barnevernet. Seks av deltakerne hadde enten en leder- eller mellomlederrolle, og de utgjorde hver sin fokusgruppe. Studien hadde en sosialkonstruksjonistisk vitenskapsteoretisk forankring der barnevernsarbeidernes meningskonstruksjoner ble undersøkt.

Analyseprosessen

I analyseprosessen har vi re-analysert empiri fra våre doktorgradsstudier. Vi har målrettet valgt ut empiri der familieterapeuter og barnevernsarbeidere reflekterte over sin egen rolle og tilnærminger i lys av den andres arbeid. Vi stilte analytiske spørsmål om hvordan familieterapeutene og barnevernsarbeiderne forsto sin rolle og sitt ansvarsfelt, og hvordan de arbeidet og la til rette for endringsprosesser. Dette resulterte i følgende to kategorier:

- 1) «Vi kan ikke instruere folk til å lære!»
- 2) «Det er klart at barnevernet har en annen autoritet»

Vi var opptatt av å finne mønstre og brudd i materialet som pekte på profesjonell rolleforståelse i familievernnet og barnevernet. Vi har lest hvert datasett for seg. Deretter har vi forsøkt å sammenkoble vår empiri ved å se hvordan temaer i de to datasettene korresponderer og utfordrer hverandre. En slik måte å lese empiri på er hva Haavind (2000) betrakter som å lese empirien på langs og på tvers. Poenget med en slik todelt analytisk fremgangsmåte var å utvikle og utfordre forståelser på tvers av den enkelte deltakerens perspektiv, samtidig som vi fikk utviklet vår empiri i møte med annen empiri fra en annen kontekst som beskriver tilsvarende fenomener (Kvale & Brinkmann, 2015).

På den annen side kan en slik sammenstilling av to datasett fremstå som problematisk fordi studiene hviler på ulikt metodisk design, ulike intervjuguider og formål så vel som ulike problemstillinger og kontekster. Endringsarbeid i familievern og barnevern handler ofte om å hjelpe personer slik at de kan videreutvikle og styrke sine egne ressurser for å håndtere sin egen livssituasjon (se Tveiten, 2019; Verhallen et al., 2018). Selv om endringsarbeid med foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn, også kan ha andre mål enn endringsarbeid med foreldre i høykonflikt, mener vi likevel at sammenkoblingen av datasettene kan forsvares. Analysen av de to datasettene får frem ulike logikker eller måter å tenke rundt endringsarbeid og veiledning hos familievern og barnevern på, noe vi mener kan overføres til endringsarbeidet i de to tjenestene generelt. En sammenkobling av datamaterialet kan dermed bidra med nyttig kunnskap om familievern og barnevernets tilnærminger til familier, deres tenkemåte, rolleforståelse og mandat.

«Vi kan ikke instruere folk til å lære!»

Terapeutene i familievern er styrt av en tanke om at de ikke kan instruere foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn, til å lære eller å endre seg. En av terapeutene sier i første fokusgruppe:

Jeg har blitt veldig opptatt av dette med hva som er nyttig for dem. For vi har så lett for å tenke at det må være noen sånne konkrete ting. Altså hjelpeiveren løper så fort av. Det som er viktig, er dialog, at de selv er med på prosjektet tror jeg er kjempeviktig. At vi ikke gir dem opp når de kommer og ikke vet hva de trenger. Fordi de kommer ofte og er vant til at noen har en agenda, et mål om at de må endre sin omsorgskompetanse, at de må bli bedre til det og det. Og mange av de har jo ikke vært vant til å reflektere rundt hva de vil. Så det er en prosess i seg selv som vi må være i sammen med dem.

Denne terapeuten ser ut til å forstå endringsprosesser hos foreldre som noe som bygger på dialog og felles utforskning, fremfor en klar bestilling fra dem om et ønske om å få endret noe konkret. Denne logikken henger sammen med det dialogiske og systemiske teoretiske perspektivet familievern generelt er styrt av (NOU 2020: 19), der kunnskap og endringsprosesser skapes i dialog (Gergen, 2015). For å oppnå endring hos foreldrene må de selv være med på en slik endringsprosess; det må ikke bare være noe foreldrene bestiller eller de profesjonelle pålegger dem. Dette bygger på en tanke om at det ikke er terapeuten som inn tar rollen som ekspert, men at det er foreldrene som er ekspertene på sine egne liv, og som derfor sammen med terapeuten må definere sine egne behov ut ifra sitt perspektiv og sin virkelighetsforståelse (jf. Anderson & Goolishian, 1992). På denne måten viser terapeutene hvordan deres logikk bygger på en tanke om at de ikke kan bruke sin makt og myndighet til å få foreldrene til å endre seg, og at dette er noe de tror skiller deres rolle fra barnevernets rolle. Til tross for at familievern er i en maktposisjon overfor foreldre som er fratatt omsorgen i kraft av råd og veiledning de gir foreldre, er de opptatt av å ikke initiere eller pålegge foreldrene endring. De har heller ikke selv en agenda om en bestemt endring hos foreldrene. Hvorvidt foreldrene ønsker endring, og hva de ønsker å endre, er noe de selv må avgjøre. At de to rollene er ulike, mener terapeutene kan handle om ulikt mandat og samfunnsoppdrag, men også om ulik faglig tilnærming. Denne diskusjonen er hentet fra første fokusgruppe og viser hvordan terapeutene reflekterer rundt sin egen rolle i forhold til barnevernets rolle:

Ane: Det er jo litt rart at barnevernet tror at det å instruere folk vil hjelpe. Det vet jo alle vi terapeuter at ikke hjelper. Du kan ikke instruere folk til hvordan de skal fremstå.

Britt: Jeg hører veldig ofte at de blir det. At du må for eksempel ikke være trist, for da vil ikke ungen tilbake til fosterhjemmet.

Charlotte: Vi vil jo ha en refleksjon rundt det, altså det å få dem til å tenke selv hva som vil være den beste måten. Det er jo helt absurd å ikke involvere de i sånne prosesser.

Terapeutene i familievernet skisserer en forskjell mellom barnevernets og familievernets syn på endring som handler om at de tenker at barnevernet inntar en instruktiv tilnærming til slike prosesser, der de skal fortelle foreldrene hvordan de skal endre seg. Diskusjonen over indikerer at dette er noe de selv tar avstand fra, og at de er opptatt av at foreldrene selv må komme frem til gode måter å møte sitt barn på gjennom egenrefleksjon. Noen av terapeutene har selv jobbet i barnevernet og hevder at det også er variasjoner innad i barnevernet. Ikke alle som jobber i barnevernet, vil tenke endring på samme måte. Det er også diskusjoner mellom familieterapeutene om hvordan endringsarbeid bør foregå, for eksempel hvorvidt de skal konfrontere foreldre med det de opplever som «usannheter», eller om de skal tenke, i tråd med et sosialkonstruksjonistisk perspektiv, at dette er foreldrenes virkelighetsforståelse (jf. Syrstad, 2020). I den andre fokusgruppen diskuterer terapeutene hvorvidt de kan bidra til eller styre en endring hos foreldrene. En av terapeutene sier hun er usikker på hvorvidt de som terapeuter kan få til en endring hos foreldrene siden disse foreldrene ofte allerede har mottatt veiledning fra barnevernet gjennom lang tid forut for en omsorgsovertakelse. På denne måten anerkjenner hun barnevernets veilednings- og endringsforsøk og tenker at de ikke kan bidra med noe som barnevernet allerede har forsøkt. En annen terapeut svarer med å si at det foreldrene har mottatt fra barnevernet, ikke er hva hun betrakter som veiledning. Hennes inntrykk er at denne «veiledningen» i større grad handler om å finne «den riktige veien» til å bli forelder, og hun mener at en sann måte å veilede på kan øke foreldrenes motstand mot endring. En annen terapeut forteller i et av de individuelle intervjuene hvordan en slik instruktiv veiledning også øker foreldrenes usikkerhet. Hun sier:

De fleste foreldrene vi møter, sier at de prøver å gjøre det de tror vi vil de skal gjøre, og at de ikke forstår hvordan et sånt barnevernshode tenker. En far beskrev hvordan han ble begrenset i sin atferd. Han sa at hvis han viste sinne og sine virkelige følelser, ble han beskrevet som ustabil. Hvis han gjorde det motsatte, ble han beskrevet som passiv. Han beskrev hvordan han ble mer og mer redd for å handle i redsel for å gjøre feil.

Gjenfortellingen fra intervjuene og sitatet over viser til en negativ holdning til den instruktive veiledningsformen familieterapeutene mener barnevernet utøver overfor foreldre både før og etter en omsorgsovertakelse. De mener til og med at en slik veiledningsform vil kunne føre til frykt hos foreldre for å gjøre noe feil, og at den i liten grad ville bidra til endring. Utsagnene over viser også at enkelte tenker at det ikke er noe poeng med ytterligere veiledning av dem som terapeuter når foreldrene allerede har mottatt veiledning fra barnevernet. Dette kan forstås som uttrykk for en uenighet mellom terapeutene der de to logikkene krysses: En terapeut mener de ikke vil kunne få til endringsprosesser med foreldrene fordi barnevernsarbeiderne allerede har jobbet med slike endringsprosesser over tid, mens den andre mener veiledningsformen de to tjenestene har er så ulik, slik at de vil kunne få til andre prosesser enn det barnevernet har klart å oppnå. Hun tar avstand fra måten barnevernet veileder foreldre på, og går så langt som å mene at denne måten ikke engang kan betegnes som det hun legger i begrepet «veiledning».

En tredje terapeut støtter dette og mener barnevernets veiledningsform til og med kan

føre til motstand mot endring hos foreldrene fordi de blir usikre på hva de skal gjøre, og ikke forstår eller kanskje er uenig i instruksene de får av barnevernet. Hun mener at en slik instruktiv veiledningsform kan føre til redsel blant foreldre for å gjøre ting feil, noe som kan slå uheldig ut. At barnevernet og familievernnet har ulike tilnærminger til veiledning og endringsarbeid, blir av terapeutene problematisert som en barriere for samarbeid fordi det kan oppstå mistillit til hverandres tilnærminger og manglende tro på den andres måte å møte eller hjelpe familier på.

«Det er klart barnevernet har en annen autoritet»

Når det gjelder alvorlige foreldrekonflikter, fremhever barnevernsarbeiderne at barnevernet skal og bør være et siste sikkerhetsnett for familier som ikke klarer å dra nytte av mekling ved familievernkontoret. Viktigheten av å være et slikt sikkerhetsnett knytter de til at alvorlige foreldrekonflikter er skadelige for barn, og at barna har behov for hjelp fra barnevernet når familievernnet ikke klarer å bistå familiene. Barnevernets rolle er ifølge barnevernsarbeiderne å hjelpe familiene slik at konfliktnivået reduseres, og at barnet beskyttes mot konfliktene. Selv om enkelte mener at barnevernet ikke har egnede tiltak for å kunne hjelpe denne gruppen foreldre, får våre analyser frem at barnevernet setter inn omfattende hjelpetiltak i form av råd og veiledning. Veilednings- og endringsarbeidet retter seg mot å bedre foreldresamarbeidet og få foreldrene til å ta ansvar for sin egen rolle i konflikteskaleringen, og at de som en del av dette arbeidet må endre atferden og måten de håndterer konfliktene på.

På den ene siden ser barnevernets veiledningsarbeid ut til å krysse familievernets oppgaver ved at barnevernsarbeiderne setter inn familieveiledere som har en terapeutisk og helhetlig tilnærming til familiene der målet er å hjelpe dem med å håndtere de konfliktfylte situasjonene på andre måter. Ved en barneverntjeneste velger barnevernsarbeiderne å utarbeide midlertidige samværsavtaler som evalueres jevnlig av barnevernet, selv om dette, ifølge barnevernsarbeiderne, verken er eller bør være barnevernets oppgave. Dette begrunner de med at foreldrene ofte ikke har en slik avtale, og at de trenger noen som kan følge opp avtalene jevnlig. Flere barnevernsarbeidere fremhever at barnevernets maktposisjon og mulighet for å utøve kontroll med familiene er helt nødvendig og nærmest en forutsetning for å kunne komme i posisjon til å skape endring når det er oppstått alvorlige konflikter mellom foreldrene. I denne diskusjonen snakker barnevernsarbeiderne om det frivillige arbeidet som preger familievernnet:

Karianne: Men når konflikten har vart over lengre tid, så havner sakene på vårt bord. Vi tok ikke inn sakene tidligere. Men det er en dreining i forventninger om at barnevernet skal bistå, og det skjønner vi godt. Det er frivillig fra familievernets side, og da ender sakene hos oss.

Lise: Dette er jo et vespel å gå inn i.

Karianne: For familievernkontoret eller for oss?

*GRUPPEN: *latter**

Signe: Familievernkontoret sier at tilbudet er frivillig, og hvis den ene parten ikke vil, så kommer de til oss.

Barnevernsarbeiderne fremhever at barnevernet, i motsetning til familievernnet, har større beslutningsmyndighet, autoritet og dermed handlingsrom for å skape endring og beskytte barn mot foreldrenes konflikter. Nødvendigheten av en slik beslutningsmyndighet blir av

noen satt i sammenheng med at foreldrene, på grunn av manglende lyst, deres vanskelige personligheter eller svekket emosjonsregulering, ikke klarer å dra nytte av familievernets tilbud. For eksempel forteller de at enten en av eller begge foreldrene kan trekke seg fra meklingen før de blir enige om en avtale, og at konfliktene kan vedvare i mange år etter at meklingen er avsluttet. Én barnevernsarbeider trekker frem at barnevernet burde ha større ansvarsområde og myndighet til å ta avgjørelser og fatte vedtak etter barneloven, mens en annen skulle ønske at barnevernet hadde myndighet til å pålegge foreldre mekling og parterapi gjennom familievernkontoret slik at de på den måten kan forplikte seg til å samarbeide om barnets beste. Et slikt ønske om samarbeid settes i sammenheng med at familievernet har kompetansen og mandatet til å drive med familie- og parterapi.

Det er imidlertid få beskrivelser av samarbeidet mellom barnevernet og familievernet og hvordan de trekker veksler på hverandre. Barnevernsarbeiderne snakker i stedet om hvordan de ønsker at samarbeidet skulle være. En annen sier at hun samtidig er «usikker på hvordan familievernet kan sikre at saken blir fulgt opp videre». Disse beskrivelsene indikerer en forståelse av at det frivillige aspektet som kjennetegner familievernet, begrenser endringsprosessen når foreldrene er låst fast i konflikter. Barnevernsarbeidernes utsagn kan også tolkes som at de ikke har tillit til om familievernet med sine rammer som frivillig tjeneste kan ta ansvar for familiene eller ivareta barnet når foreldrene har store konflikter om hvor barnet skal bo, eller hvor mye samvær det skal ha med den andre forelderen. Barnevernsarbeidernes rolleforståelse når foreldrene ikke selv initierer endring, synes dermed å være knyttet til barnevernets myndighetsutøvende praksis der barnevernsarbeiderne er kontrollorienterte. Noen gir uttrykk for at barnevernet i større grad bør anvende makten gjennom å fremme saker om pålagte hjelpetiltak etter barnevernsloven § 3-4 slik at foreldrene må forplikte seg til å samarbeide og komme frem til en avtale slik at de reduserer konfliktnivået. Formålet med pålagte hjelpetiltak er gjennom ulike tiltak å hjelpe foreldre til å mestre omsorgsoppgavene slik at omsorgsovertakelser forhindres.

Videre kommer det frem beskrivelser der barnevernsarbeiderne gir foreldrene råd og instruksjoner i forsøk på å motivere foreldrene til å samarbeide eller dempe konfliktnivået. Noen forteller at de konfronterer foreldrene gjennom at de «går rett på» om hvordan de med sine konflikter er med på å skape barnets barndom og barndomsminner. En annen barnevernsarbeider stiller foreldrene spørsmål om hva de skal legge vekt på i sine konfirmasjonstaler om barnets oppvekst. Andre igjen gir beskrivelser av samtaler der de bruker barnevernets maktposisjon som «ris bak speilet» gjennom å komme med trusler om omsorgsovertakelse i et forsøk på å snakke foreldrene til fornuft. Mye peker altså mot at de inntar en ekspertrolle overfor foreldrene der de forsøker å ansvarliggjøre dem ved å formidle kunnskap om forhold som kan utgjøre skadelige oppvekstbetingelser for barnet, for å øke deres forståelse for hvordan barnet opplever konfliktene. Denne barnevernsarbeideren fra et av de individuelle intervjuene sier som følger:

Noen ganger har det gått såpass langt at jeg har sagt at hvis dette ikke bedrer seg, så blir situasjonen for barnet så dårlig at vi må å flytte barnet for å beskytte det mot konfliktene. Så får dere heller ha samvær med barnet hver deres gang slik vi har bestemt. Da slipper dere konfliktene om barnet. Og barnet slipper konfliktene og får et hyggelig sted å bo.

Vårt materiale viser imidlertid at barnevernsarbeiderne i liten grad setter makt bak kravet ved å fremme saker om omsorgsovertakelse eller pålegg om hjelpetiltak til barneverns- og helsenemnda. Likevel er deres tilnærming til en viss grad styrt av en forståelse om at endring overfor denne gruppen foreldre skjer gjennom overtalelse og formaninger. Blant annet fin-

ner vi at barnevernsarbeiderne, i motsetning til familieveilederne som er engasjert av barnevernet for å veilede familiene, i liten grad diskuterer hvordan de kan innlemme foreldrene i endringsprosessen, og hvordan de kan trekke veksler på familienes ressurser. Dette funnet skiller seg fra deres diskusjoner av arbeidet med familier med andre typer problemer der de i større grad synes å legge vekt på å samarbeide med foreldrene for å skape endring. Barnevernsarbeidernes samtalestil og forsøk på å overtale foreldrene til å endre deres syn ser ut til å være relatert til at foreldrene ikke klarer å enes om målet for endringsarbeidet, deres manglende ønske om å endre seg selv, og at de virker å være mest opptatt av å argumentere for sine egne rettigheter og sitt eget syn. Barnevernsarbeiderne forteller at foreldrene ofte har forventninger om at barnevernet skal ta avgjørelser om hvor barnet skal bo, at de trenger hjelp av barnevernet til å formidle beskjeder til hverandre, eller at de ønsker hjelp til å endre den andre parten. Noen barnevernsarbeidere fremhever imidlertid at barnevernet, i motsetning til familievernet, ikke har rammebetingelsene i form av kompetanse og tid til å følge opp foreldrene i tråd med det de trenger.

Diskusjon

Målet med denne artikkelen er å belyse hvordan familierapeuter og barnevernsarbeidere forstår sin profesjonelle rolle i lys av den andre institusjonens rolle, og hvilken betydning deres rolleforståelse får for endringsarbeidet med foreldre som trenger hjelp fra begge institusjonene. Til tross for at familierapeutene og barnevernsarbeiderne i våre studier snakker om ulike type saker de jobber med, mener vi å se en interessant forskjell i deres logikk og retorikk knyttet til veiledning og endringsarbeid som ser ut til å henge sammen med deres mandat og rolleforståelser.

Felles for de to studiene er at familievernet og barnevernet sammen skal bistå og følge opp foreldre, støtte dem og legge til rette for at de kan gå gjennom en endringsprosess. Samtidig har barnevernet et mer utvidet mandat enn familievernet der det kan gripe inn med tvang dersom det blir vurdert at barn lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling (jf. barnevernloven § 5-1). Til tross for at veiledningsidealet ikke nødvendigvis defineres så ulikt mellom de to tjenestene, kan det se ut som om endringsarbeid likevel forstås og praktiseres ulikt. Dette kan ses som et uttrykk for at de to institusjonene er styrt av ulike logikker, der makt forstås og vektlegges ulikt: som middel eller som hinder for endringsarbeid. Disse ulike logikkene har også betydning for hvordan de to instansene forstår hverandre og samarbeider om familier som trenger hjelp fra begge. I den første delstudien mente terapeutene fra familievernet at deres makt skulle brukes i en samskapingsprosess med familiene. Vi har kalt denne logikken for en «samskapingslogikk», som innebærer en forståelse av endringsarbeid som en dialogisk prosess mellom terapeut og foreldre (Gergen, 2015). For å få til endringsprosesser må foreldrene selv ha eierskap til endringen. Terapeutene tok avstand fra en ekspertrolle de mente barnevernet hadde, som innebar en instruktiv eller belærende veiledningsform (jf. Anderson & Goolishian, 1992). Å få påført en endring foreldrene selv ikke initierte, mente de ville føre til motstand – eller det begrepet som innenfor psykologien kalles reaktans: «Menneskets iboende psykologiske tendens til å reagere mot det de opplever som press eller begrensninger i deres personlige bevegelsesfrihet» (Barth et al., 2001, s. 231). En dialogisk prosess samsvarer med systemisk grunnlagsteori og tilnærminger i familierapi som fremhever at terapeuten skal nedtone sin ekspertstatus, la klienten være ekspert på sitt eget liv og på denne måten skape endring i en samskapingsprosess (jf. Anderson & Goolishian, 1992; Gergen, 2015). Innenfor en «samskapingslogikk» forstås makt som noe begge partene anvender for å skape kunnskap sammen, og ikke som en normativ føring fra terapeuten til familiene.

Den andre delstudien viser at barnevernets råd- og veiledningstiltak er kjennetegnet av paternalisme (jf. Terum & Jessen, 2015) og det Rober og Seltzer (2010) omtaler som kolonisering, der barnevernsarbeiderne, i sitt forsøk og ønske om å hjelpe foreldrene, overtok ansvaret for å definere og løse foreldrenes problemer. Selv om ikke alle barnevernsarbeiderne i vårt materiale ga råd til foreldrene, sammenfaller våre analyser med Hennums (2011) studie der barnevernssamtalene brukes som oppdragende verktøy overfor foreldrene. En slik normativ veiledningsform kan forstås som en «autoritetslogikk», der barnevernet gjennom råd og veiledning bruker sin ekspertise og makt til å oppdra og sosialisere foreldrene for å redusere konfliktnivået. I likhet med studien til Samsonen et al. (2023) forsto de familievernets frivillighet som utilstrekkelig i de alvorlige foreldrekonfliktsakene, der de mente de «ikke kom noen vei» uten å ha beslutningsmyndighet. Dette kan tolkes som et uttrykk for at barnevernsarbeiderne så deres maktposisjon som en avgjørende mulighet til å få til endring hos foreldre som ikke selv initierte endring.

Et interessant funn er at barnevernsarbeiderne, på tross av autoritetslogikken, ikke benytter makten som ligger i deres myndighetsutøvende rolle, selv om de mener det er nødvendig for å beskytte barna. Vårt funn underbygges av studien til Fjeld et al. (2020), som hevdet at barnevernsarbeiderne ble for «terapeutiske» i sin tilnærming til familier, og der de jobbet med endringsarbeid for lenge før de tok beslutninger om omsorgsovertakelse. Dette kan forstås som at det er utfordrende å bruke makten som pålegg og krav når foreldre er i konflikt, og at makten isteden brukes som styringsverktøy i form av rådgivning.

Konklusjon og implikasjoner for praksis

Våre analyser viser at familievernet og barnevernet forstår og bruker makt ulikt, knyttet til en «samskapingslogikk» og til en «autoritetslogikk». Foreldre som er fratatt omsorgen for sine barn, og foreldre i alvorlige konflikter er to grupper familievernet og barnevernet har felles ansvar for. I begge disse sakene er de to logikkene viktige: Barnevernet skal fatte tydelige beslutninger, mens familievernet kan jobbe med endringsarbeid på andre måter, nettopp fordi de ikke innehar den kontrollfunksjonen et slikt beslutningsansvar innebærer. Faktorer som anerkjennelse, myndiggjøring og tid vil her kunne være viktig. Våre analyser viser at barnevernets beslutningsmyndighet er viktig for å igangsette endringsarbeid når dette ikke initieres av familiene selv, slik som når foreldre etter samlivsbrudd ikke får til et samarbeid om barnets beste. Vi er opptatt av å få frem at ingen av tilnærmingene er mer riktige eller viktige enn den andre nettopp fordi de tjener ulike formål i komplekse saker som trenger mer enn én tilnærming.

Ved å anerkjenne betydningen av ulike logikker kan de profesjonelle kanskje unngå at hjelpe- og kontrollfunksjonen blir utydelig (jf. Bakketeig et al., 2019; Samsonsen et al., 2023). Samtidig kan en slik anerkjennelse bidra til at terapeutene og barnevernsarbeiderne innenfor sitt mandat kan ivareta balansen mellom det Villadsen (2004) beskriver som den selvforvaltende klient, og at klienten underkaster seg det familievernet og barnevernet vurderer som nødvendige endringsprosesser slik at barns omsorgsbetingelser blir ivarettatt.

Litteraturliste

- Anderson, H. & Goolishian, H. (1992). The client is the expert: A not knowing approach to therapy. I McNamee, S. & Gergen, K.J. (red.), *Therapy as social construction*, 25-39. Sage.
- Bakketeig, E., Dullum, J. & Stefansen, K. (2019). Samarbeid i saker om vold og overgrep. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 22, 198–212. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2019-03-02>
- Barnevernsloven (2021). Lov om barnevern. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2021-06-18-97>
- Barth, T., Børtveit, T. & Prescott, P. (2001). *Endringsfokuserett rådgivning*. Gyldendal Norsk forlag.
- BLD (2013). *Forholdet mellom barnevernloven og barneloven. Barneverntjenestens rolle der foreldrenes konflikter går utover barnets omsorgssituasjon*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/skjema/bua/rapportering20barnevern/veileder.forholdet.mellom.barneloven.og.barnevernloven.pdf>
- Buudir. (2017). *Oppfølging av foreldre med barn i fosterhjem og barnevernsinstitusjon*. <https://buudir.no/barnevernsforeldre/>
- Fjeld, R. Madland, S., Skivenes, M., Sasaoka, K., Øvreide, H., Helland, H.S. (2020). *Utvalg for gjennomgang av barnevernssaker i Bergen kommune. «Det kan høres ut som en bagatell, men ikke for meg da» Gjennomgang av ti særlig konfliktfylte barnevernssaker i Bergen kommune*. Kontrollutvalget, Bergen Kommune. <https://www.bergen.kommune.no/politikere-utvalg/api/fil/3190982/Presentasjon-10-06-2020>
- Foucault, M. (1988). Technologies of the self. I P.H. Hutton, H. Gutman & L.H. Martin (red.), *Technologies of the Self: A seminar with Michel Foucault*, 16–49. University of Massachusetts Press.
- Gergen, K.J. (2015). *An invitation to social construction*. SAGE.
- Hennum, N. (2011). Barnevernsamtaler som integreringsverktøy. I B.P. Bø (red.), *Multikulturell teori og flerkulturelle praksiser: Artikler om norsk minoritetspolitikk*, 139–159. Abstrakt forlag.
- Høiby, A. & Ranger, M. (2019). Kamouflert ekspertrolle – et paradoks i endringsarbeid: En studie av helse- og sosialarbeideres samtalestil og rolle i motivasjons- og endringsarbeid. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 22(4), 298–312. <https://doi.org/10.18261/issn.2464-3076-2019-04-03>
- Kummen, T. (2016). *Familievernets historie. Oppstart og etablering av tjenesten*. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, nr. 3.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. Gyldendal akademisk.
- Oterholm, I. (2018). Barnevernet og NAV: Ulike institusjonelle logikker. *Fontene forskning*, (2), 4–17.
- NOU. (2012:5). *Bedre beskyttelse av barns omsorg. Ekspertutvalgets utredning om det biologiske prinsipp i barnevernet*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/e212cdbe211d4e699983049c3070870e/no/pdfs/nou201220120005000dddpdfs.pdf>
- NOU 2016: 16 (2016). *Ny barnevernslov: Sikring av barnets rett til omsorg og beskyttelse*. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/53164b1e70954231b2a09d3fdec1888b/no/pdfs/nou201620160016000dddpdfs.pdf>
- NOU 2019: 20 (2019). *En styrket familietjeneste: En gjennomgang av familieverntjenesten*. Barne- og familiedepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/60b7d738df7d4d54a0e8c535cdca2ab3/no/pdfs/nou201920190020000dddpdfs.pdf>
- Rober, P. & Seltzer, M. (2010). Avoiding Colonizer Positions in the Therapy Room: Some Ideas About the Challenges of Dealing with the Dialectic of Misery and Resources in Families. *Family Process*, 49(1), 123–137. <https://doi.org/10.1111/j.1545-5300.2010.01312.x>
- Samsonsen, V., Heggdalsvik, I.K. & Iversen, A.C. (2023). Samarbeidsutfordringer mellom familievern og barneverntjenester i saker med høy grad av foreldrekonflikt – en kvalitativ studie. *Fontene forskning* 15(2), 17–29.
- Stewart, D.W. & Shamdasani, P.N. (2015). *Focus groups: Theory and practice*. SAGE.

- Terum, L. I. & Sadeghi, T. (2021). Hva gjør individuell tilpasning av aktivitetskrav utfordrende?: En studie av veiledere ved lokalkontorene i Nav. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 38(1), 41-58. <https://doi.org/10.18261/issn.1504-7989-2021-01-03>
- Thornton, P.H., Ocasio, W. & Lounsbury, M. (2012). *The Institutional Logics Perspective: A new approach to culture, structure and process*. Oxford University Press.
- Tveiten, S. (2019). *Veiledning: Mer enn ord*. Fagbokforlaget.
- Sudland, C. (2023). «Hva gjør vi nå?» *Alvorlige foreldrekonfliktsaker i barnevernet*. Avhandling, OsloMet.
- Syrstad, E. (2020). «Å forstå det uforståelige». *Møtet mellom foreldre som er fratatt sine barn, familievernet og barnevernet*. Avhandling, VID vitenskapelige høyskole, Oslo.
- Verhallen, T., Hall, C. & Slembrouck, S. (2018). Family support and child protection approaches: Historicising perspectives on contemporary discourses of social work. *Qualitative Social Work*; 18(2). <https://doi.org/10.1177/1473325017712798>
- Villadsen, K. (2004). *Det sociale arbejdes genealogi: Om kampen for at gøre fattige og udstødte til frie mennesker*. Hans Reitzels Forlag.
- Weber, M. (2010). *Makt og byråkrati: Essays om politikk og klasse, samfunnsforskning og verdier*. Gyldendal akademisk.